

JEDNO ČÍSLO, DVĚ VÝROČÍ

Předkládané číslo řady *AUC – Philologica, Translatologica Pragensia* je záramováno dvěma výročími: v letošním roce uplynulo šedesát let od založení oboru překladatelství a tlumočnictví na československých univerzitách a koncem loňského roku oslavila své životní jubileum doc. PhDr. Zuzana Jettmarová, M.Sc., Ph.D.

Spojení obou dat není náhodné – Zuzana Jettmarová zahájila studium na někdejší Univerzitě 17. listopadu v Praze, dokončila je na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a s katedrou překladatelství a tlumočnictví, pozdějším Ústavem translatologie spojila naprostou většinu svého profesního života, přičemž celých patnáct let stála v jeho čele. Přínos doc. Jettmarové pro rozvoj oboru očima bývalé studentky a pozdější kolegyně shrnula ve svém příspěvku – vydaném před několika lety¹ – Vanda Obdržálková, níméně odborná činnost doc. Jettmarové ani v posledních letech nijak neustávala. Svědčí o tom vedle významné činnosti pedagogické také potřeba zdůraznit, že doc. Jettmarová přispěla nejen k rozvoji výuky oboru, ale rovněž jako neúnavná propagátorka českých a slovenských teorií překladu i pozoruhodného a dodnes životného myšlenkového dědictví českého strukturalismu. Především je nutno ocenit její neutuchající snahy o nápravu všemožných zkreslení, jichž se – zejména ze strany anglosaských translatologů – v minulosti dostalo myšlenkám Jiřího Levého a dalších teoretiků ze střední a východní Evropy. A zdaleka nejde jen o její spolupráci s překladatelem P. Cornessem na převodu Levého *Umění překladu* do angličtiny. Neméně přínosné jsou její články, v nichž trpělivě vysvětlovala, srovnávala a uváděla vše na pravou míru. Snesla tak dostatek jasných a pádných důkazů o tom, že není nic přehnaného na tvrzení, že Levý předběhl svou dobu. Vlastním empirickým výzkumem pak prokázala životnost Levým představené a Popovičem rozpracované kategorie překladovosti i mimo oblast uměleckého překladu, totiž v reklamě, žánru, který ovlivňuje náš každodenní život jako málokterý druh komunikace.²

Předkládané číslo *AUC – Philologica* otevírá článek *Peter Newmark's Contribution to Legal Translation* z pera Ondřeje Klabala, který očima bývalého studenta nazírá na vědecký přístup Zuzany Jettmarové. Její výzkumy aplikuje na překlad mezi češtinou a českým znakovým jazykem Alena Macurová a Naďa Hynková Dingová ve svém příspěvku „Cizí“ jako „naše“? *Poznámky k bytí české básně v překladu do českého znakového jazyka*. Na péči, kterou doc. Jettmarová věnovala a dosud věnuje vědeckému odkazu Jiřího Levého

---

¹ Obdržálková, Vanda (2018) „K narozeninám Doc Zuzany Jettmarové“, *AUC – Philologica* 2: 165–169.

² Přejato z podkladu poskytnutého PhDr. Davidem Mračkem, Ph.D.

ho, zejména jejímu podílu na novém vydání Levého *Českých teorií překladu*³, navazuje článek Bohuslava Mánka *Domestikace v překladech z anglické literatury v českém národním obrození*.

Druhým tématem, které toto číslo rámuje, je šedesáté výročí založení oboru překladatelství a tlumočnictví na tehdejší Univerzitě 17. listopadu. Po jejím rozpuštění v roce 1974 převzala výuku katedra překladatelství a tlumočnictví na FF UK. Zpracovat dějiny oboru by si zasloužilo samostatný výzkum a snad i knižní publikaci, nicméně s vybranými aspekty, a sice jak s působením oboru na původním pracovišti, tak po jeho přechodu na FF UK, se může zájemce seznámit na výstavě *Ztraceni v překladu* v prvním poschodí Šporkova paláce v Hyberské 3. Pohled studentky, které se zmíněné převedení oboru dotklo osobně, uvádí ve svých vzpomínkách *Ústav translatologie v letech 1991–2005* právě Zuzana Jettmarová. Pohled těch, jichž se turbulence s „přechodem“ na FF UK přímo osobně dotýkaly, nabízí ve své autobiografii Josef Forbelský.⁴

Další texty v tomto čísle proto reflektují vývojové tendence oboru jako takového, zejména bouřlivý vývoj v posledních desetiletích. Studie Miguela Cuency Drouharda *Literatura checa en español publicada en Checoslovaquia 1948–1989* se vrací do minulosti, kdy překlady z češtiny do španělštiny realizované domácími institucemi nahrazovaly jako studijní materiály nepřístupnost původních textů v cizích jazycích. Další práce odrážejí změny, které do bádání i výuky v oboru přinesly společenské změny i nové technologie, na něž reaguje ve svém příspěvku *Digital Data for the Sociology of Translation and the History of Translation* Jitka Zehnalová. Změny, které si v didaktice překladu vyžádala internacionalizace studia, jsou tématem článku Petry Mračkové Vavroušové a Jany Pokojové „*Narušená direkcionálnita*“ při výuce překladu (na příkladu studijního programu *double degree Praha-Lipsko*). Syntézu obou aspektů, tedy na jedné straně digitalizaci oboru a na straně druhé její dopad na výchovu překladatelů v mezinárodním kontextu na univerzitách sdružených v EMT (European Master in Translation), nabízí příspěvek Tomáše Svobody a studenta Ústavu translatologie Šimona Schwarze *Od přístupu bez restrikcí po tužku a papír: posteditace strojového překladu v překladatelsky zaměřeném studiu*.

Vzájemná provázanost historických aspektů a současnosti se projevuje i v sekci Varia: pohled zvenčí na vývoj jak studijního, tak vědního oboru podávají osobnosti, které stály a stojí v čele katedry překladatelství a tlumočnictví / Ústavu translatologie od jeho převedení pod Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy po dnešek. V návaznosti na rozhovor⁵ s prvním vedoucím naší katedry, prof. PhDr. Milanem Hralou, DrSc., byla také zvolena forma otázek a odpovědí pro jeho následovníky: doc. PhDr. Zuzanu Jettmarovou, MSc., Ph.D., PhDr. Stanislava Rubáše, Ph.D., a PhDr. et Bc. Tomáše Svobodu, Ph.D. Těžiště jejich výpovědí spočívá v osobním pohledu na vývoj pracoviště i vědního oboru zejména v posledních třiceti letech a odráží jak odlišné společenské podmínky, za nichž svoji funkci vykonávali a vykonávají, tak i změny, jimiž translatologie a didaktika překladu a tlumočení v posledních desetiletích prošla.

³ Levý, Jiří ([1957] 2023) *České teorie překladu*, Praha: Karolinum. K vydání připravili Zuzana Jettmarová, Jana Králová, Lukáš Klimeš a Kateřina Středová.

⁴ Forbelský, Josef (2013) *Svět se mnou, svět beze mě*, Praha: Academia, 361–362.

⁵ Rozhovor s prof. Hralou vedl Jindřich Veselý, viz *AUC – Philologica* 1, 2002, *Translatologica Pragensia* 7: 211–223.

Pohled na vývoj a současný stav oboru doplňuje doktorandka Ústavu translatologie Veronika Trusová ve své recenzi knihy *Changing Paradigms and Approaches in Interpreter Training*, jejímž editorem je slovenský translatolog střední generace Pavol Šveda. Kniha seznamuje čtenáře jak s historií, tak se současností výuky tlumočení ve středoevropském prostoru. Recenze je, vedle spoluautorství Šimona Schwarze v již zmíněném textu vytvořeném spolu s Tomášem Svobodou, také ukázkou rostoucí účasti studentů a doktorandů na publikační činnosti Ústavu translatologie.

Zvenčí hodnotí stav bádání i výuky překladu nejen v národním měřítku zpráva Mikhaila Mikhailova z Univerzity v Tampere o mezinárodní konferenci *Translator Trainers' Meeting in the Heart of the Golden Prague*, která se konala v Praze ve dnech 20.–21. října 2022.

prof. PhDr. Jana Králová, CSc.
doi: 10.14712/24646830.2023.18

BIBLIOGRAFIE

- Forbelský, Josef (2013) *Svět se mnou, svět beze mě*, Praha: Academia.
- Hrala, Milan – Králová, Jana (2005) ‚Rozhovor s jubilantem (poněkud netradiční)‘, rozhovor vedl Jindřich Veselý, *AUC – Philologica* 1, 2002, *Translatologica Pragensia* 7: 211–223.
- Levý, Jiří ([1957] 2023) *České teorie překladau*, Praha: Karolinum.
- Obdržálková, Vanda (2018) ‚K narozeninám Doc Zuzany Jettmarové‘, *AUC – Philologica* 2: 165–169.